

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio quarta. Vtrum in diuinis sit dare totum & partem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

Tertia ibi, Notandum etiã. Quarta ibi, His quog adiciẽdum est. Hæc diuisio & sententia lectio in generali.

3 IN SPECIALI verò sic procedit Magister. Et ostendit primò quòd non est inæqualitas in diuinis per hoc q̄ sit aliquod totũ integrale in personis, quod ex hoc probat: vbi est summa natura vnitas, ibi non potest esse totius integralis vel partiu diuersitas: sed hæc est in diuinis personis: ergo &c. Quomodo autẽ pluralitas personarum non ponat compositionẽ in diuinis: ostendit per simile ex hoc quòd in vna & eadẽ persona pluralitas attributorum compositionẽ non ponit. Deinde ponit & probat quòd in diuinis nõ est natura totius vniuersalis: non enim dicimus essentiam totã vniuersalem esse respectu personarum quod ostendit duabus rationibus. Prima dicit impossibile: & est talis: multiplicatis illis quorum est genus, multiplicatur & ipsum genus: ergo si diuina essentia esset genus respectu personarũ multiplicaretur diuina essentia multiplicatis diuinis personis: constat autẽ quòd diuina essentia non multiplicatur multiplicatis diuinis personis: ergo diuina essentia non est genus: nec personę sunt species, nec indiuidua. Ratio autẽ ista est beati Aug. dicentis, quòd diuina essentia non est genus nec personę species: nec essentia est species, nec personę indiuidua ratione prædicta: quia iam multiplicaretur diuina essentia: ergo diuina essentia nõ est species nec genus: nec personę sunt: indiuidua: manifestum ergo est q̄ diuina essentia nõ est vniuersale ad personas. Alia ratio est ostẽsiua, & est talis: vna essentia inquantũ vna non habet species, sed diuina essentia est simpliciter vna: ergo non habet species. Et quòd non habet species non est genus: ergo diuina essentia non est genus. Item non est species: quia nõ multiplicatur ad multiplicationẽ personarum: ergo nõ est ibi aliquod totum vniuersale. Postea dicit q̄ tres personę nõ conueniunt in essentia sicut in parte materiali, ita q̄ diuina essentia sit in materia personarũ, sicut lutũ vel cõs multorum vasorum, quia sicut dicit in omnibus quę constituantur ex vna materia, plus est de materia in pluribus quã in vnã: sed non est plus de essentia diuina in pluribus personis quã in vna: ergo essentia nõ se habet ad personas vt materia. Deinde ostendit q̄ diuinę personę non conueniunt in essentia, sicut in proprietate formali: sicut conueniunt homines in vna cõplexione, qui etiã propter hoc dicuntur esse vnus natura, quod ex hoc ostenditur, quia in his maius aliquid sunt duo quã vnus quod nõ est in diuinis personis. Postea obiicit per autoritatem Damasceni, qui dicit q̄ diuina essentia est cõmunitas & vniuersalis: tres verò personę sunt tria particularia. Deinde respondet ad hoc, & dicit q̄ verba ista Damasceni non proprie, sed similitudinarię sunt accipiendã: sunt ibi tamẽ aliqua quę similitudinem tenent respectu cõmunitas, & aliqua respectu particularis. Differentia autẽ materialis dicitur in diuinis esse, non quòd aliquid sit in vna quod nullo modo sit in alia, sed quia propter distinctionẽ relationum possunt sibi inuicem connumerari. Vltimò probat æqualitatẽ magnitudinis personarũ ex ratione vnitatis: vel ex diuina simplicitate sic: vbicumq; idem est vnitas & magnitudo non est maior magnitudo vbi non est maior vnitas, sed in Deo est idẽ magnitudo & vnitas secundum rem: ideo si in Deo nõ est maior vnitas, ibi non est maior magnitudo: sed non est maior vnitas in tribus personis quã in vna: ergo nõ est maior magnitudo trium quã vnus tantum: & ita sunt in magnitudine æquales. Concludit etiã ex dictis quòd quantus Deus dicatur trinus, non tamen est dicendus triplex: quia triplicitas inæqualitatem poneret. In illis enim rebus inuenitur triplicitas vbi tria excedunt vnũ in magnitudine, quod tamẽ non est in diuinis personis: ergo non est ibi triplicitas, &c.

QVÆSTIO QVARTA.

Vtrum in diuinis sit dare totum & partem.

Circa lctionem istam queritur de duobus. Primum est, vtrum in diuinis sit dare totũ & partem. Secundum est de veritate, quod est tertium principale in tota ista distinctione. Ad primum sic proceditur. Et arguitur quòd in diuinis non sit dare totum & partem: quia vbicumq; est dare totum & partem, ibi est dare maius & minus,

quia omne totum est maius sua parte: sed in diuinis non est dare maius & minus cum ibi sit summa æqualitas: ergo &c.

2 Item omne quòd habet rationem partis, habet rationem imperfecti: sed in Deo nihil potest esse imperfectum, ergo nec pars: quare nec totum, cum totum & pars correlatiuẽ dicantur.

3 IN CONTRARIUM est, quia totum & perfectum sunt idem: vt dicitur. 3. Phys. sed in Deo maximẽ reperitur ratio perfecti: ergo & ratio totius: & per consequens ratio partis, propter rationem prius tactam.

4 RESPONSIO. Videndũ est primò de ratione totius in generali qualiter conueniat diuinis: & secundò videbitur de specialibus rationibus totius huius & illius: puta totius vniuersalis & totius integralis, an similiter competant diuinis. Quantum ad primũ, sciendum quòd sicut dicitur primo cõeli & mundi, omne totũ, & perfectũ non differunt secundũ speciem, sed secundũ materiam in qua reperiuntur. Completio enim quę importatur absolute per nomen perfecti contrahitur per omne & totum: quia vtrũq; importat complementum cõtentiũ plurium: de eo enim quod est vnũ tantum actu & potẽtia, nec includit nisi vnũ: nõ potest dici totum, neq; omne perfectum totum potest dici: vt hæc natura huius angeli potest dici naturaliter perfecta, sed nõ potest dici proprie tota vel omnis.

5 Rursum omne in natura cui conuenit requirit quòd contineat plura de quibus nomen importans illam naturam dicatur. Et ideo solũ additur termino cõmuni quem distribuit pro illis solum de quibus dicitur: totũ verò reperitur in illis quę continet plura, de quibus dici nõ possunt, sicut dicitur tota domus quę habet omnes partes domus, de quibus tamen nõ prædicatur. Cũ ergo constet quòd esse perfectũ potissimẽ conueniat diuinis: dubium est de toto & omni, quorum vtrũq; importat perfectionem contentiuam plurium: tamen si hæc contentiuam sit plurũ secundum rationẽ adhuc videtur quòd possit reperiri in diuinis. Constat enim q̄ in diuinis sunt plura ratione differentia. Pelagus enim perfectionis diuinę includit multas perfectiones attributales aliquo modo, sicut totum partes. Si verò talis contentiuam sit plurũ differentium secundũ rem, tunc maius dubiũ est an sit in diuinis. De hoc tamen statim in secundo articulo apparebit.

6 QVANTVM ad secundũ, sciendũ est quòd totum includens realiter multa actu vel potẽtia videtur ad præsens esse in quadruplici differentia, scilicet essentiali, integrali, vniuersali, & numerali. Totum essentiali est quod continet plura realiter constituenta vnã essentiam per modum actus & potẽtię, sicut est cõpositũ ex materia & forma. Totum verò integrale est quod continet plura realiter constituenta ipsum non per modũ actus & potẽtię, sed per modũ continuationis, vt in toto continuo, vel per modũ colligationis, vt in domo, archa, vel lecto. Totum verò vniuersale continet actu vel aptitudinẽ plura nõ constituenta aliquod vnũ realiter, sed discreta inter se, de quorum quolibet prædicatur, in quo differt à toto essentiali & integrali, quorũ neutrum prædicatur de suis partibus. Totum verò numerali non est aliud quã numerus cõprehendens pluralitatem aliquorum, sicut duodenarius numerus dicit numerum Apostolorũ. Et vt videtur mihi hæc nõ est ratio totius nisi nimis abue siuẽ, quia totum cõprehendit plura vt aliquo modo sunt vnũ vel saltem vnita: sed numerus dicit solũ plura non vt vnũ, sed verificatur numerus quicumq; de illis quę in nullo sunt vnũ nec vnita, nec compositione, vt in toto essentiali, nec continuatione vel colligatione, vt in toto integrali, nec in conceptione intellectus, vt in toto vniuersali: quare non videtur quòd sit totum nisi nimis improprie, & ideo ad præsens dimittatur, quia inferius requiratur vtrum sit numerus in diuinis.

7 De toto ergo essentiali vtrum sit in diuinis, dicendum q̄ non. Primò quia omne totum essentiali continet plures essentias imperfectas constituentes vnã essentiam perfectam, ex hoc enim dicitur totum essentiali, quia continet plures essentias reales, sed in diuinis nullo modo sunt plures essentia, ergo nec totum essentiali.

8 Secundo, quia in diuinis si esset totum essentiale, hoc esset persona respectu essentiae & relationis ex quibus constituitur, nihil enim in diuinis est quod ex pluribus constituitur nisi persona, sed persona non potest esse totum essentiale, ergo &c. Probatio minoris, illa ex quibus constituitur totum essentiale reale sunt realiter vnum actus, & reliquum potentia, sed essentia & relatio, ex quibus persona constituitur non sunt actus & potentia, sed sunt actus absolutus & relatus: ergo essentia & relatio non constituunt aliquid quod sit essentiale totum, & nihil aliud est in diuinis quod possit habere rationem totius essentialis vt dictum est: ergo in diuinis nullo modo est totum essentiale.

9 Item nec totum integrale, quia totum integrale constituitur proprie in partibus quibus quantitate molis, quae possunt constituere totum per modum continuationis vel conuersionis vel colligationis: sed in diuinis nihil est quantum quantitate molis, ergo &c. Maior probatur, quia omne totum integrale habet partem extra partem quod competit solum quantis, minor de se patet. Itē si esset aliquid totum integrale in diuinis, illud esset persona, quia sicut prius dictum est, nihil est in diuinis ex pluribus constitutum nisi persona, sed persona non est totum integrale, ergo &c. Probatio minoris, totum integrale est perfectius qualibet sua parte, sicut enim totum habet rationem integri, sic quilibet pars habet rationem diminuti, sed persona non est aliquid perfectius quam sola essentia. Tota enim perfectio in diuinis est ab essentia & non relatione, alioquin aliquid perfectionis esset in vna persona quod non esset in alia, sicut & aliquid relationis: ergo persona non est aliquid perfectius quam sola essentia, nec per consequens est totum integrale ad ipsam & ad relationem.

10 De toto autem vniuersali dicendum, quod ea quae sunt in diuinis possunt considerari secundum esse quod habet secundum se in re extra, vel secundum esse quod habent in anima. Si primo modo, sic in diuinis nihil est vniuersale, quod patet. Primo quia eadem & secundum idem impossibile est quod conueniat ratio vniuersalitati & singularitati, sed omni rei siue in creaturis siue in diuinis conuenit ratio singularitatis secundum esse quod habet in re extra. Sic enim verum est verbum Boetii, quod omne quod est, ideo est, quia numero est: ergo nulli rei neque in diuinis, neque in creaturis conuenit ratio vniuersalitati secundum esse quod habet in re extra. Secundum, quia si aliquid quod sit in diuinis haberet rationem vniuersalem, hoc esset potissimum essentia quae reperitur in pluribus personis, & de pluribus praedicatur quae videtur esse ratio, vniuersalis, sed essentia non habet rationem vniuersalitati ad personas secundum esse quod habet in re extra, ergo &c. Minor probatur, tamen quia vnitatis vniuersalis in singularibus non est vnitatis rei, sed tantum rationis, sicut & entitas, vnitatis autem essentiae in personis est vnitatis rei, non rationis, tum quia vniuersale dicitur in communi quicquid pertinet ad rationem suppositi, essentia autem non, quia non dicit relationem quae est suppositi constitutiva, ergo essentia non habet rationem vniuersalem ad personas. Cum enim ratio vniuersalis consistat in esse communicabili pluribus & in esse plurificabili eis propter quod vnitatis est a solo intellectu, & non a natura rei. Et primum quidem pertinet ad perfectionem. Secundum autem ad imperfectionem, natura diuina primum habet, secundum non habet, propter quod deficit a ratione vniuersalis. Si vero ea quae sunt in diuinis considerentur secundum esse quod habent in anima, sic in eis potest inueniri totum vniuersale. Sic enim persona in communi est aliquid vniuersale ad patrem & filium & Spiritum sanctum, & relatio diuina in communi est vniuersale ad paternitatem, filiationem, & spirationem tam actiuam quam passiuam: quod patet per propriam rationem vniuersalem. Vniuersale enim est quod dicitur de multis & per se & realiter plurificatur in eis: dicitur in communi totam naturam singularium sed hoc modo se habet persona in communi accepta ad patrem & filium & Spiritum sanctum. Et relatio in communi accepta ad paternitatem, filiationem & spirationem ac processionem, vt de se patet, ergo &c. Non sic autem potest dici de essentia qualitercumque accepta, aut de relatione respectu personarum, quia nullum istorum dicitur quicquid est de constitutione personae.

Sup. d. 2. q. 1. 1. 10.

11 AD PRIMVM argumentum dicendum quod vbi cumque est dare totum & partem integram, ibi est dare maius & minus quantitativum quod non ponitur in diuinis, vbi autem est dare totum & partem vniuersalem, ibi est dare maius & minus secundum ambitum contentivum & praedicabilem, quia plura continentur & de pluribus praedicatur totum vniuersale quam pars eius subiectiva. Et illud maius & minus licet non sit in diuinis secundum realem actum essendi, est tamen in eis secundum rationem considerandi vt dictum est.

12 Ad secundum per idem patet. Illud enim quod habet rationem partis essentialis vel integralis habet rationem imperfecti, & totum rationem perfecti. In his enim pars est aliquid totius & non totum secundum rem, sed illud quod habet rationem partis subiectivae respectu totius vniuersalis non oportet quod habeat rationem imperfectiorem cum recipiat essentialiter praedicationem totius, & sic realiter ipsum totum nisi secundum modum intelligendi. Sic enim est aliquoties minus perfectum quod non repugnat diuinis, quia secundum nostrum modum intelligendi est aliquid in diuinis quod est maioris ambitus in praedicando quam aliud, & aliquid quod dicit minus perfectum quam aliud, sicut sapientia dicit minus perfectum secundum nostrum modum intelligendi quam pelagus perfectionis diuinae, vt supra dictum est.

13 Ad argumentum alterius partis dicendum quod totum & perfectum licet sint idem in formali significato, quia vtrumque importat complementum, differunt tamen in hoc quod perfectum est in plus, eo quod omne & totum dicit complementum contentivum plurium ratione, cuius perfectum dici potest de aliquo, de quo non dicitur, nec omne totum, vt deductum est.

QUESTIO QUINTA.

Vtrum veritas sit ens reale an rationis

Tho. 1. q. 19.

Circa veritatem quaeruntur duo. Primum est vtrum veritas sit ens reale an ens rationis solum. Secundum est in quo sit veritas, vtrum sit in rebus an in anima. Ad primum sic proceditur. Et arguitur quod veritas sit ens reale, quia bonum vniuersaliusque rei est ens reale, sed veritas est bonum intellectus, ergo veritas est aliquid reale.

2 Item illud quod non est aliquid reale est nihil simpliciter & absolute, sed veritas non est nihil, alioquin laborantes ad sciendum veritatem laborarent ad sciendum nihil quod est inconueniens, ergo &c. Minor patet, probatio maioris, quia aliquid & res conuertuntur. Et ideo quod non est res non est aliquid & per consequens nihil, aequipollent enim non aliquid & nihil.

3 IN CONTRARIVM arguitur, quia illud quod distinguitur contra ens reale, generaliter dicitur esse ens rationis solum, sed ens verum distinguitur, & metaphys. contra ens realiter dicitur, ergo &c.

4 RESPONSIO. Circa questionem istam videndum est primum quod importatur per ens rationis, & secundum inquireretur de principali questione. Quantum ad primum sunt duae opiniones de ente rationis. Prima est quod ens rationis vocatur illud quod est subiectivum in anima siue in intellectu vel in ratione. Et motiui huius opinionis forte est quia ens rationis consuevit appellari ens in anima, sed vt videtur sic opinantibus nihil est in anima nisi sit in ea subiectivum & non obiectivum solum, vnde, de anima dicitur quod lapis non est in anima sed species lapidis quia quantum lapis se habeat ad animam obiectivum, non tamen subiectivum, sed solum eius species, ergo vt videtur ens rationis non dicitur in anima esse nisi quia est in ea subiectivum.

5 Istud autem non potest esse verum, quia quod est ens reale non est ens rationis, quia distinguuntur ex opposito, sed omne quod est subiectivum in anima siue sit species actus siue habitus, est ens reale, ergo non est ens rationis, minor probatur, quia aequae vera res est quae est in anima, & perfectior & nobilior quam res corporea. Et ideo si illud quod est subiectivum in re corporea, vt calor vel quantitas, est ens reale, fortiori ratione illud quod est subiectivum in anima siue sit species siue actus, siue habitus est ens reale & non rationis.

Cap. 4.
vel primi
1. de anima
cap. 19.